

KULTŪROS ĮSTAIGŲ ĮSITRAUKIMO Į SUAUGUSIŲJŲ MOKYMOSI VISAŲ GYVENIMĄ PROCESĄ GALIMYBIŲ TYRIMAS

UAB „Theoria“, 2023

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

CRITICAL + χ^{why}

Naudojamos sąvokos ir santrumpos

- ▶ **Mokymasis visą gyvenimą (MVG)** – visa mokymosi bet kuriuo asmens amžiaus tarpsniu veikla siekiant tobulinti asmenines, pilietines, socialines ir profesines kompetencijas.
- ▶ **Neformalusis suaugusiųjų švietimas (NSŠ)** – asmens ir visuomenės interesus atitinkantis švietimas pagal įvairias neformaliojo suaugusiųjų švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas, teikiamas ne jaunesniems negu 18 metų asmenims.
- ▶ **Trečiojo amžiaus universitetas (TAU)** – neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi teikėjas, jo padalinys, teikiantis vyresnio amžiaus asmenų neformalųjį švietimą ir tęstinį mokymąsi, tenkinantis jų žinių, kompetencijos plėtotės ir kultūrinius poreikius.
- ▶ **Individualių mokymosi paskyrų sistema (IMPS)** – vieno langelio principu veikianti tarpinstitucinė sistema, kurioje teikiami pasiūlymai mokytis pagal neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi programas.

Tikslas

- ▶ Parengti rekomendacijas dėl kultūros įstaigų galimybių įsitraukti į suaugusiųjų MVG procesą ir skirtingo amžiaus suaugusiųjų poreikius atitinkančių MVG veiklų organizavimo bei programų rengimo, tobulinimo ir plėtros priemonių.

Etapai ir metodai

Užsienio šalių gerosios praktikos

Suaugusiųjų asmenų galimybių, poreikių ir lūkesčių analizė

Šalies kultūros sektoriaus įstaigose vykdomų MVG veiklų ir programų analizė ir pasirengimo įvertinimas

Suorganizuotos, įgyvendintos, išanalizuotos ir apibendrintos sutelktos grupės diskusijos ir jų rezultatai

- ▶ Individualios mokymosi paskyros;
- ▶ Taikomų praktikų sistemiškumas;
- ▶ Programų sėkmė;
- ▶ Partnerystės;
- ▶ Pritaikymas Lietuvos kontekste.

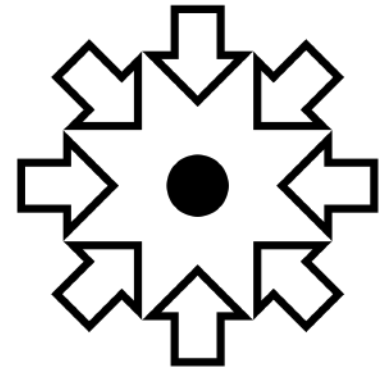
- ▶ Tyrimų, ataskaitų, mokslinių straipsnių analizė;
- ▶ Sutelktos grupės diskusijos su skirtingų grupių suaugusiųjų atstovais.

- ▶ Kuriamos IMPS analizė;
- ▶ Kultūros įstaigose teikiamų mokymų pasiūlos analizė;
- ▶ Kultūros įstaigų anketinė apklausa.

- ▶ Sutelktos grupės diskusijos su NVO atstovais, biudžetinių įstaigų vadovais ir administracijų atstovais bei su kultūros edukatoriais;
- ▶ Papildomi interviu su skirtingų sričių atstovais.

INDIVIDUALIŲ MOKYMOSI PASKYRŲ MODELIS

A person is shown from the side, writing on a tablet with a black pen. The tablet is placed next to a laptop. The background is blurred, showing a desk and some papers. The overall lighting is soft and focused on the writing activity.

Šiuo metu kuriama vieno langelio principu veikianti IMPS platforma, padėsianti užtikrinti asmens **gebėjimų ir kvalifikacijos darną su darbo rinkos poreikiais.**

Kultūros įstaigoms aktualūs **IMPS prioritetai**, siekiant dalyvauti sistemoje:

- ▶ Skaitmeniniai ir kompiuteriniai gebėjimai;
- ▶ Lietuvių kalbos mokymai užsieniečiams.

Kultūros įstaigoms aktualūs **IMPS reikalavimai**:

- ▶ Teikėjų registracija Švietimo ir mokslo institucijų registre (ŠMIR);
- ▶ Programų registracija Neformaliojo švietimo programų registre (NŠPR).
- ▶ Minimali mokymų trukmė – 54 akad. kontaktinio darbo val. (3 ECTS kreditai).
- ▶ Dalyviai - 18-64 m. dirbantys ir pirminį aukštąjį ar profesinį išsilavinimą įgiję asmenys.

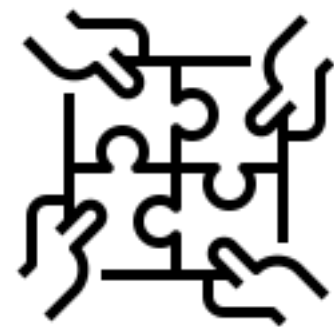
UŽSIENIO ŠALIŲ GEROJI PRAKTIKA

Singapūras, Prancūzija,
Jungtinė Karalystė, Airija, JAV,
Estija, Lenkija

Kultūrinių kompetencijų
ugdymas ir trumpos trukmės
mokymai

Partnerystės su švietimo
įstaigomis

Svarbus savivaldos vaidmuo

Kūrybiškumas kaip švietimo
pagrindas

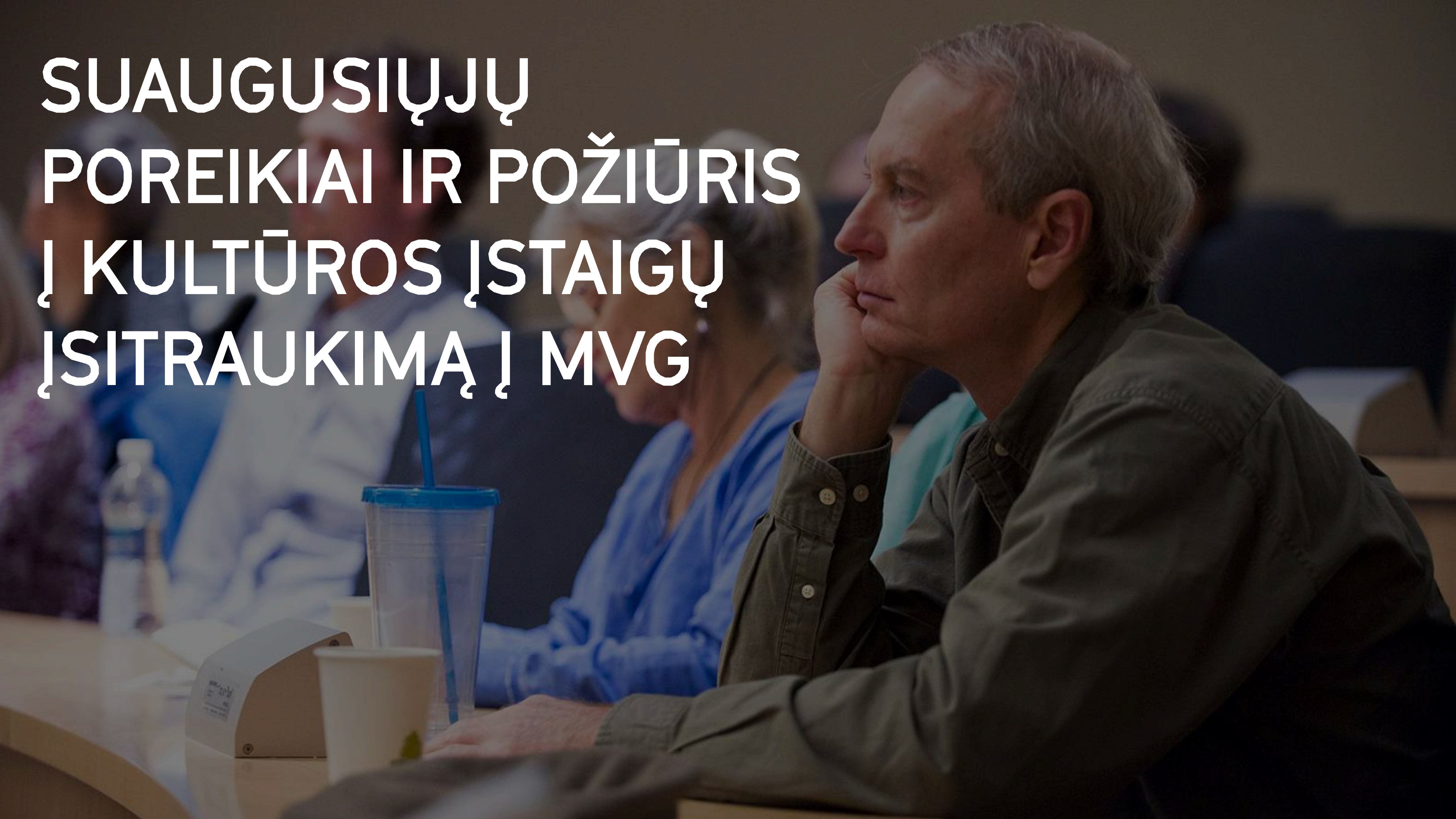

Nacionalinių institucijų ir
skėtinių organizacijų lyderystė

Kultūros organizacijų
potencialas prisidėti prie
užsieniečių integracijos

SUAUGUSIŲJŲ
POREIKIAI IR POŽIŪRIS
Į KULTŪROS ĮSTAIGŲ
ĮSITRAUKIMĄ Į MVG

Jaunimas (18 - 29 m.)

- ▶ Emocinė sveikata;
- ▶ Sunkiai pritraukiama ir sudominama grupė;
- ▶ Mokymai labiau pažengusiems informacinių technologijų naudotojams;
- ▶ Inovatyvių technologijų naudojimas.

Darbingo amžiaus suaugusieji (30-64 m.)

- ▶ Pagrindinė IMPS tikslinė grupė;
- ▶ Profesiniame orientavime reikalingi įgūdžiai;
- ▶ Asmeninis tobulėjimas;
- ▶ Turiningas laisvalaikio praleidimas.

Senjorai (65 m. ir daugiau)

- ▶ Šiuo metu nėra tikslinė IMPS auditorija;
- ▶ Skaitmeniniai įgūdžiai;
- ▶ Susibūrimo, bendravimo gyvai aspektai;
- ▶ Lankstumas mokymų laikui;
- ▶ Mokymasis turi suteikti ne tik žinių, bet ir atliepti socialinius poreikius.

Žmonės su negalia (18 ir daugiau m.)

- ▶ Paslaugų prieinamumas ir pritaikomumas - universalus dizainas ir aiški kalba;
- ▶ Kūrybiškumo užsiėmimų poreikis;
- ▶ Svarbiau pamatyti, pažinti ir patirti veiklas, o ne įgyti konkrečių įgūdžių.

Tautinių mažumų atstovai (18 ir daugiau m.)

- ▶ Užsiėmimai vedami suprantama kalba;
- ▶ Lietuvių kalbos mokymai;
- ▶ Kitų kalbų mokymai;
- ▶ Kompiuterinis / informacinis raštingumas;
- ▶ Vietos kultūros ir bendruomenės pažinimas.

Kompiuterinių įgūdžių tobulinimo bei užsieniečių lietuvių kalbos mokymų srityse kultūros įstaigos turi galimybę teikti ne tik gyventojams aktualius, bet ir IMPS rodiklius atitinkančius ir finansavimui tinkamus mokymus.

KULTŪROS ĮSTAIGŲ
PASIRENGIMAS IR
GALIMYBĖS PRISIDĖTI
PRIE MVG SISTEMOS
PLĖTROS

Bendrosios kompetencijos

- ▶ Šiuo metu kultūros įstaigų ir organizacijų siūlomi mokymai daugiausiai apima bendrųjų kompetencijų ugdymą.

Skaitmeninės kompetencijos

- ▶ Skaitmeninės kompetencijos nėra vyraujančios kultūros įstaigų teikiamose programose (išskyrus bibliotekų potencialą)

Mokymų trukmė

- ▶ Dauguma kultūros įstaigų vykdomų mokymų savo trukme bei apimtimi neatitinka kuriamos IMPS reikalavimų.
- ▶ Mokymai nėra tęstiniai, pasikartojantys, susieti su struktūruotu mokymu bei neturi jiems iškeltų ilgalaikių mokymosi tikslų.
- ▶ Metodinės pagalbos poreikis.

Auditorijų pritraukimas

- ▶ Mokymų trukmė gali tapti iššūkiu ir siekiant pritraukti, bei išlaikyti tikslines auditorijas (ypač darbingo amžiaus suaugusiuosius), nes dalyviams gali būti sunku išklausyti ilgesnės trukmės kursus.

Atsižvelgiant į mažą ilgesnės trukmės mokymų bei edukacijų pasiūlą kultūros įstaigose, jų pasirengimą įsitraukti į IMPS galima vertinti kaip žemą. Šiame kontekste išsiskiria bibliotekos ir muziejai, kurių mokymai yra labiau struktūruoti, bei tęstiniai (dažnu atveju – kvalifikacijos kėlimo srityje).

BENDRADARBIAVIMAS SU ŠVIETIMO ĮSTAIGOMIS

Bendradarbiavimas su mokyklomis

- ▶ Kultūros įstaigos dažniau turėjo bendradarbiavimo patirties su mokyklomis ir pedagogais, rengiant veiklas moksleiviams / jaunimui, nei bendradarbiaujant su kitomis švietimo įstaigomis rengiant veiklas suaugusiems.

Bendradarbiavimas su universitetais, profesinio rengimo centrais, NSŠ įstaigomis

- ▶ Tai dažniausiai nėra tęstinis ir sistemingas bendradarbiavimas, bet fragmentiškas, nesiekiant įgyvendinti bendrų strateginių tikslų.

Barjerai bendradarbiavimui

- ▶ Stereotipinis matymas, kuo turėtų užsiimti kultūros ir švietimo sektoriai;
- ▶ Baiminamasi, kad bus dubliuojamos ar perimamos funkcijos;
- ▶ Konkurencija su švietimo įstaigomis;
- ▶ Resursų stoka (žmogiškųjų, finansinių, fizinių).

Socialinė misija

- ▶ Sutelktų grupės diskusijų metu, atskira bendradarbiavimo sritimi buvo išskirtas bendradarbiavimas su TAU bei socialinę funkciją vykdančiomis įstaigomis ir organizacijomis.

Bendradarbiavimas su švietimo sektoriumi kultūros įstaigoms gali padėti sukurti struktūruotą mokymo kursą, kuris tinkamai ugdo reikiamus gebėjimus ir kompetencijas, yra deramai suplanuotas ir pagrįstas teorinėmis žiniomis. Tai taip pat sudaro galimybes sukurti ilgesnes mokymosi programas, kurių vienos kultūros įstaigos sukurti negalėtų.

PASIRUOŠIMO VYKDYTI MVG VEIKLAS REGIONINIAI SKIRTUMAI, PANAŠUMAI, TENDENCIJOS

Regioniniai skirtumai

- ▶ Analizuojant surinktus duomenis pagal regionus, ženklių tendencijų pastebėta nebuvo. Regionų analizėje svarbų vaidmenį vaidino tai, kokios kultūros ir meno srities įstaigos aktyviai veikia tame regione ir dalyvavo tyrime.

Žmogiškieji ištekliai

- ▶ Pastebima sąsaja tarp vidutinio darbuotojų, dirbančių su edukacija suaugusiems skaičiaus skirtingų regionų įstaigose, ir tų regionų aktyvumo teikiant mokymus;
- ▶ Ne didžiųjų miestų regionuose esančios įstaigos labiau pabrėžė žmogiškųjų išteklių stoką.

Susidomėjimas IMPS

- ▶ Vilniaus regione esančios įstaigos (tarp kurių ir nacionalinės, valstybinės įstaigos) buvo daugiausia susidomėjusios įsitraukti į sistemą, o tuo tarpu mažesnių savivaldybių regionuose – įstaigos buvo susidomėjusios mažiau.

Mokymų forma ir auditorijų pritraukimas

- ▶ Mokymų teikimas nuotoline forma yra dažesnis didžiųjų miestų regionuose. Mažesnių savivaldybių įstaigų MVG veikla daugiausia yra nukreipta į vietos gyventojus, fizinius susitikimus;
- ▶ Kultūros įstaigoms ne didžiųjų miestų regionuose kyla sunkumų surinkti mokymų grupes.

Bendradarbiavimas

- ▶ Mažesnėse vietovėse esančių įstaigų padėtis dažnai sąlygoja glaudų kultūros įstaigų ir vietos švietimo įstaigų bendradarbiavimą;
- ▶ Tuose regionuose, kuriuose veikia aukštojo mokslo (universitetų, kolegijų) įstaigos ar jų padaliniai, kultūros įstaigos dažniau bendradarbiauja su jomis teikiant veiklas suaugusiems nei įstaigos esančios regionuose, kuriuose nėra tokių padalinių.

Potencialas ir galimybės

- ▶ Skirtumai tarp didžiųjų ir mažesnių miestų nurodo ne tik kliūtis, bet ir potencialą bei galimybes kultūros įstaigų MVG veikloms.

REKOMENDACIJOS KULTŪROS ĮSTAIGŲ LYGMENIU

Tapti švietimo paslaugų teikėjomis

- ▶ Kultūros įstaigos, siekiančios įsilieti į IMPS, visų pirma turi tapti švietimo paslaugų teikėjomis. Tai padaryti reikia užsiregistruojant ŠMIR, ir po to užregistruojant savo mokymų programas NŠPR. Tik tada galima pretenduoti į dalyvavimą IMPS.

Siekti pritaikyti esamas mokymo programas

- ▶ Didžioji dalis Tyrimo metu apklaustų įstaigų, kurios išreiškė susidomėjimą kuriama sistema, siektų pritaikyti egzistuojančias programas prie kuriamos sistemos reikalavimų.
- ▶ Pritaikant esamas mokymo programas, kultūros įstaigos turėtų fokusuotis į skirtingų mokymo veiklų apjungimą į ilgalaikes tęstines programas, apimančias teorinę ir praktinę dalis, bendradarbiaujant su švietimo, kultūros ir kitų sričių įstaigomis bei organizacijomis.

Ugdyti bendrąsias kompetencijas

- ▶ Tiek Lietuvos, tiek užsienio kultūros įstaigų šiuo metu siūlomi mokymai daugiausiai apima bendrųjų kompetencijų ugdymą.
- ▶ Fokusas į bendrąsias, o ne profesines kompetencijas kultūros įstaigoms gali padėti lengviau pradėti vykdyti MVG veiklas.
- ▶ Skaitmeninės kompetencijos taip pat nėra vyraujančios kultūros įstaigų teikiamose programose (išskyrus bibliotekų atvejį), tad siekis atitikti skaitmeninių įgūdžių tobulinimo prioritetą gali tapti iššūkiu.

Atliepti specifinius tikslinių auditorijų poreikius

- ▶ Rengiant MVG programas būtina įvertinti, kas bus jų tikslinės auditorijos, atitinkamai pritaikant mokymų turinį, formą bei prieinamumą:
 - jaunimo (18-29 m.);
 - darbingo amžiaus suaugusiesiems (30-64 m.);
 - senjorų (65 m. ir daugiau);
 - žmonių su negalia (18 m. ir daugiau);
 - tautinių mažumų atstovams (18 m. ir daugiau).

Pritraukti trūkstamas kompetencijas bendradarbiaujant su švietimo ir NVO sektoriais

- ▶ Bendradarbiavimas su švietimo sektoriumi kultūros įstaigoms padėtų sukurti tęstinius, struktūruotus mokymo kursus, kurie tinkamai ugdytų reikiamus gebėjimus ir kompetencijas, būtų deramai suplanuoti ir pagrįsti teorinėmis žiniomis.
- ▶ Tai sudarytų galimybes sukurti ilgesnes mokymosi programas, kurių vienos kultūros įstaigos sukurti negalėtų.
- ▶ Gali būti pasitelkiamos ir tyrimo metu išryškėjusios TAU kompetencijos vystant su kultūra susijusias MVG veiklas.

Pasitelkti bibliotekų, muziejų ir kultūros centrų potencialą

- ▶ Bibliotekų mokymai jau dabar yra struktūruoti, dažnai tęstiniai, ilgesnės trukmės ir, pagal apimtį, jau dabar galėtų sudaryti 1-2 ECTS kreditus (MIR programa).
- ▶ Muziejai vykdo platų mokymo veiklų spektrą, tačiau formalios edukacinės veiklos yra daugiau orientuotos į kultūros sričių darbuotojų kvalifikacijos kėlimą.
- ▶ Skirtingos kultūros centrų teikiamos paslaugos – apimančios tiek mėgėjų, tiek profesionalųjį meną bei pačias įvairiausias kultūros sritis, sudaro galimybes skirtingais būdais prisidėti prie kuriamos IMPS.

REKOMENDACIJOS SAVIVALDOS LYGMENIU

Įtraukti kultūrą į NSŠ ir tęstinio mokymosi planą

- ▶ Siekiant įgyvendinti savivaldybėms pavestas funkcijas dėl suaugusiųjų neformaliojo švietimo ir tęstinio mokymosi organizavimo, savivaldybės turi parengti suaugusiųjų neformaliojo švietimo ir tęstinio mokymosi veiksmų planą ir skirti jo įgyvendinimo koordinatorių.
- ▶ Iki šiol dar ne visos savivaldybės yra tai padariusios, o parengusioms trūksta socialinių partnerių ir savivaldybių NSŠ koordinatorių įtraukimo ir kryptingos veiklos.

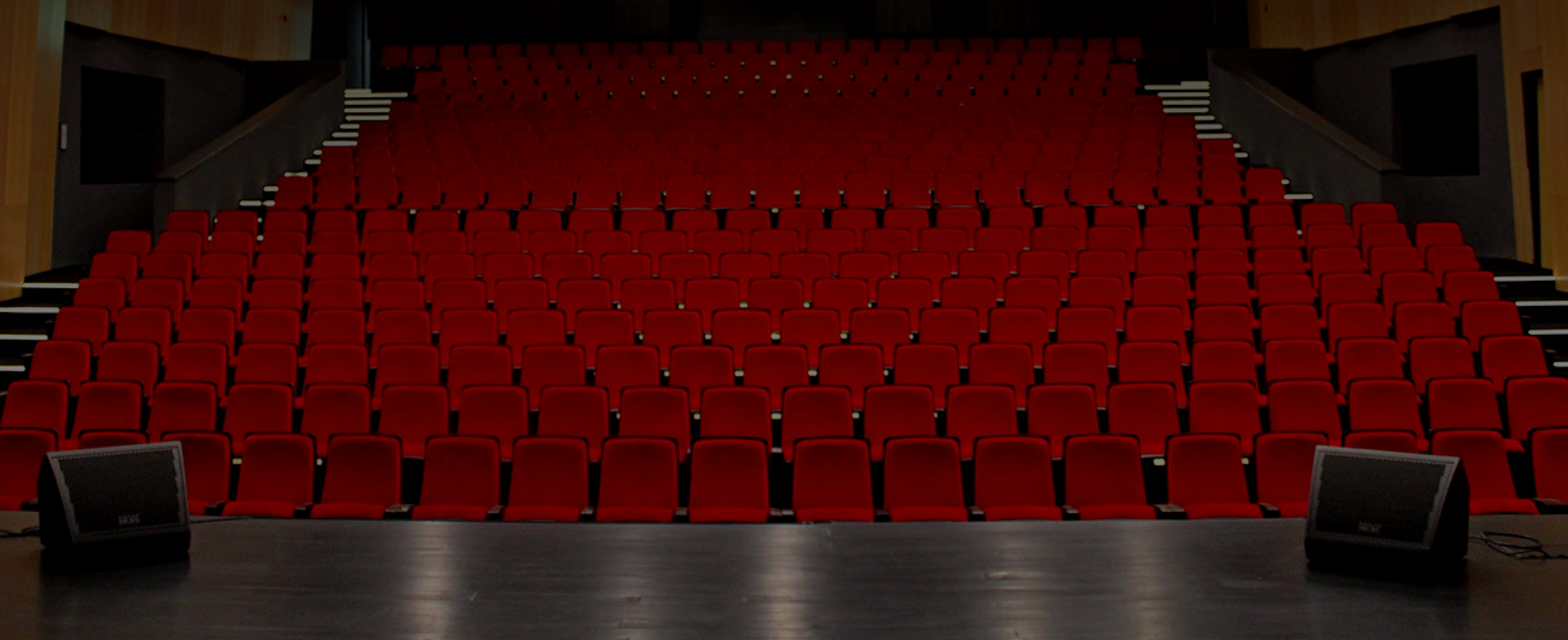
Sustiprinti kultūros ir meno įstaigų vaidmenį savivaldybių NSŠ sistemoje

- ▶ Pasitelkiant šiuos veiksmų planus ir juos įgyvendinančius NSŠ koordinatorius, būtų galima skatinti tarpininkavimą tarp kultūros ir meno įstaigų, NVO, TAU, savivaldybės švietimo įstaigų bei verslų, siekiant plėsti tęstines sinergijas ir partnerystės MVG srityje.

Skatinti MVG veiklų suaugusiems organizavimą vietos savivaldai pavaldžiose kultūros įstaigose

- ▶ Atsižvelgiant į tai, jog MVG procesas vyksta įvairiomis formomis, ne tik mokymų formatu, būtina skatinti kultūros įstaigas ne tik siekti įsilieti į IMPS, bet ir siekti plėsti bendrą MVG veiklų pasiūlą suaugusiems.
- ▶ Šiam tikslui pasiekti, savivaldybės galėtų numatyti savivaldybei pavaldžioms kultūros įstaigoms įtraukti į savo veiklos planus MVG veiklų suaugusiems didinimą.

REKOMENDACIJOS VALSTYBĖS LYGMENIU

Sukurti MVG per kultūrinės veiklas strateginį dokumentą

- ▶ Tokios politikos atsiradimas Lietuvoje sudarytų sąlygas strateginėms partnerystėms tarp švietimo ir kultūros sektorių bei paskatintų daugiau kultūros įstaigų įtraukti į savo planus veiklas susijusias su MVG paslaugų vystymu.
- ▶ Tai taip pat padėtų pagilinti sektoriaus atstovų supratimą apie skirtingo pobūdžio MVG veiklas.
- ▶ Aiškūs apibrėžimai ir metodika padėtų kultūros įstaigoms tiksliau įsivertinti savo galimybes dalyvauti MVG vystyme ir IMPS.

Skatinti kultūros įstaigas plėsti MVG veiklų pasiūlą įvairių grupių suaugusiems

- ▶ Siekiant plėsti kultūros ir meno įstaigų patirtį su MVG veiklomis suaugusiems ir tokių veiklų pasiūlą, rekomenduotina kultūros ir meno projektų finansavimo programose numatyti finansavimo prioritetą, susijusį su suaugusiųjų MVG veiklų plėtojimu.
- ▶ Tokio pobūdžio skatinimas prisidėtų prie kultūros ir meno įstaigų patirties su MVG veiklomis suaugusiems didinimu, nebūtinai susijusiu su mokymų teikimu per IMPS sistemą, bei prie suaugusiųjų įsitraukimo į MVG veiklas didinimo šalies mastu.

Plėsti IMPS žinomumą ir skleisti informaciją apie kultūros galimybes prisidėti prie šios sistemos

- ▶ Siekiant didinti kultūros ir meno įstaigų galimybes prisidėti prie kuriamos IMPS, būtina jas informuoti apie kuriamą sistemą, jos reikalavimus įstaigoms bei mokymams.
- ▶ Pasitelkiant skirtingų sričių nacionalines įstaigas bei skėtines sričių organizacijas, organizuoti informacinius seminarus, pristatymus apie kuriamą IMPS ir skirtingus kultūros ir meno įstaigų prisidėjimo būdus.
- ▶ Užsienio praktikoje IMPS naudojamos ne tik programų viešinimui, bet ir sąmoningumo apie MVG vertę ir galimybes didinimui.

Suteikti galimybę kultūros ir meno įstaigoms laipsniškai įsilieti į IMPS

- ▶ Galėjimas į IMPS mokymų katalogą (pvz., susijusioje interneto svetainėje ar IMPS svetainės polapyje) įtraukti trumpesnės trukmės mokymus, sudarytų sąlygas kultūros ir meno įstaigų laipsniškam įsiliėjimui į IMPS.
- ▶ Atsižvelgiant į tai, jog kultūros ir meno įstaigų tinklas yra platus ir veikia visuose regionuose, kultūros įstaigų teikiamos paslaugos ir mokymai, nors ir trumpesnės trukmės, padidintų kataloge registruotų mokymų geografinį prieinamumą.

Siekti didesnio suderinamumo tarp IMPS finansavimo prioritetų bei kultūros ir meno įstaigų veiklos sričių

- ▶ Nustatant IMPS ateities prioritetus, Kultūros ministerijai teikti siūlymus IMPS koordinacinei grupei ir sistemos valdymo procese dalyvaujančioms institucijoms (Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Europos socialinio fondo agentūra, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, Užimtumo tarnyba, Nacionalinė švietimo agentūra, LAMABPO, KPMPC), dėl rinkos poreikiams aktualių kompetencijų, kurias galėtų ugdyti kultūros ir meno įstaigos.

Skatinti skirtingų sričių kompetencijų centrų lyderystę suaugusiųjų MVG srityje bei bendradarbiavimą

- ▶ Kompetencijų centrų (Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos, Lietuvos nacionalinio kultūros centro, bei Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų) parengtos programos ir jų metodinė medžiaga galėtų būti įgyvendinamos pasitelkiant platų viešųjų įstaigų tinklą.
- ▶ Skatinti bendradarbiavimą - siekiant įtraukti kultūros įstaigų teikiamą kultūrinę edukaciją į užsieniečių integracijos planus.
- ▶ Vystyti tematinis partnerysčių tinklus MVG veiklų įgyvendinimui.

Susisiekime

hi@wearecritical.com

Kęstučio g. 32 - 301
Vilnius, Lithuania

CRITICAL + ^{why}